

SERRA

714

JUNY 2019 • 5,90 €

D'OR

LLIURAMENT DELS PREMIS
CRÍTICA «SERRA D'OR» 2019
Leonardo da Vinci,
l'artista «avançat»
Joan Isart
Entrevista a Hilari Ragner
Miquel-Lluís Muntané

• Entrevista a Agustí Pons
• Joan Josep Isern
• Aina Moll, un reconeixement
• Isidor Marí
• Tolerància o respecte
• Ramon Pinyol i Torrents

• El periodisme de tuits, en llibres
• Jaume Fabre
• On són les autores?
• Marta Monedero
• De Miramar a Sant Cugat.
• 60 anys de TVE a Catalunya
• Antoni Kirchner

Tria personal

per Vicenç Llorca

Coia Valls

Els camins de la llum

Rosa dels Vents, Barcelona, 2018.

Primera meitat del segle XIX. A França, enmig de revoltes i canvis, el petit d'una família de basters, Louis Braille, pateix un accident que li provoca la ceguesa. Malgrat tot, el seu caràcter tenaç el duu a una prova de superació personal. En certa mesura, la història de Louis és una peripècia individual que esdevé col·lectiva en el moment en què el protagonista dona llum a un món vist des de la foscor amb la creació d'un mètode de lectura i escriptura per a cecs quan només té quinze anys. Es tracta d'una sèrie de caixetins que contenen sis punts en un rectangle de tres files i dues columnes. Val a dir que la importància del mètode Braille rau en el fet de fonamentar-se en un sistema de numeració binari

que anticipa la posterior invenció dels ordinadors.

Coia Valls va decidir conèixer de prop aquest món de lectura i escriptura des de la penombra de la visió, i el resultat n'és la novel·la *Els camins de la llum*, una bella història que aprofundeix, entre altres aspectes, en la percepció del món dels discapacitats visuals. Per tal de dur a terme el seu propòsit, s'ha documentat profusament, de manera que l'obra significa també una finestra al París de la primera meitat del segle XIX. Ara bé, potser el més destacat és com aborda aquesta documentació, ja que, més que donar preeminència a les dades, busca l'experiència i, des de l'experiència, la recreació. D'alguna manera, Valls encerta en un fet important: per parlar d'un món sense visió ocular cal estar atent a altres sentits, a tot allò que configura una altra perspectiva del real. Per això, la novel·la defuig el victimisme o la pena i s'endinsa en la grandesa de llegir i escriure d'una altra manera, de percebre i expressar la realitat des d'altres latituds igualment humanes.

Com a fruit d'aquesta proposta, el lector se submergeix en una història plena de matisos que el condueix per Coupvray, París, Llemotges i Vichy, però que sobretot el duu al cor d'un protagonista que ja no és que sigui homenatjat, sinó que esdevé un paradigma vital. El saber fer i l'amor a l'escriptura expressats per l'autora en llibres anteriors, com *El mercader* (novel·la, per cert, traduïda a diverses llengües), es veuen ara catapultats per aquesta nova conquesta en la

seva narrativa. En el capítol «La veritable història de la Margot», a banda de conèixer l'origen d'aquest personatge femení, clau en l'obra, Louis Braille afirma al seu professor de música, Edgar Roualt: «Quan dic que vull ser jo qui interpreti la música, en realitat el que vull dir és que ho hauria de poder fer qualsevol cec. Hauria de ser capaç de fer-ho, de la mateixa manera que podem llegir. Hem de trobar la manera d'accedir al saber, a qualsevol saber! Crec que m'estic acostant a una solució, però necessito ajuda.» Coia Valls l'ajuda, i ens ajuda, amb la seva obra, a trobar el camí de la llum.

Anna Pascual

Entre les cendres del migdia

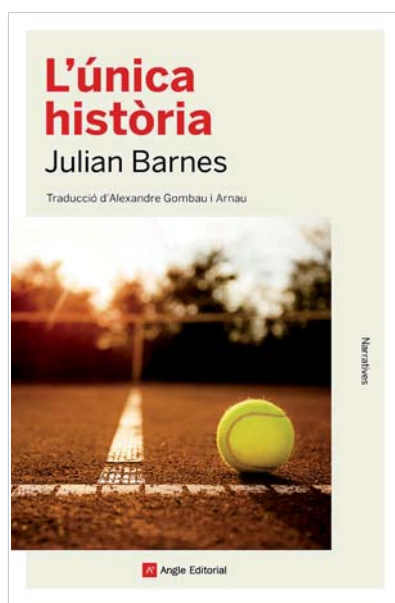
Trípede, Barcelona, 2019.

Anna Pascual (Barcelona, 1987) s'havia donat a conèixer com a narradora en diverses publicacions col·lectives

de contes: *A l'ombra del Decameró* (Gregal, 2014), *Un pla perfecte i altres narracions* (Pagès, 2015) i *A l'ombra de Boccaccio* (Trípode, 2018). Enguany ha fet un pas endavant com a autora amb l'aparició de la seva primera novel·la: *Entre les cendres del migdia*. En llegir-ne les primeres pàgines, ens adonem que entrem en un món narratiu ric, treballat amb cura i plantejant un escenari que condueix a la tradició del París artístic.

Maurice Bonnard arriba a la gran capital de l'art com tants pintors ho fan, amb l'expectativa de poder-hi exposar. Mentre parla amb *monsieur* Martin, de la galeria Martin-Desvals, descobreix per atzar una fotografia en blanc i negre que sobresurt entre uns llibres de Monet i Kahlo. S'hi sent trasbalsat: «Eren tan sols uns ulls. Però uns ulls de mirada densa i pertorbadora com no n'havia vist mai cap. [...] I solitud. Molta solitud.» Al darrere, un nom: Antoine Audin. Llavors decideix anar a visitar-lo. Audin és un fotoperiodista retirat, el qual li dona la pista de l'origen d'aquells ulls: Jean-Noël, un poeta ja mort. El fet que conservi els seus escrits resulta una ocasió per obrir la història a un espai temporal que es desenvolupa en tres plans a través dels tres personatges. D'aquesta manera, Jean-Noël significa un pont cap a les interioritats de les relacions humanes i el pensament estètic i ideològic del surrealisme als anys vint del segle passat mitjançant algunes de les seves figures: Breton, Aragon, Éluard, Soupault... Mirada i inquietud, fotografia i art, poesia i surrealisme, elements que doten l'argument d'interès i que ajuden a introduir temàtiques essencials com la de la identitat pròpia o el dolor de la pèrdua. I, és clar, les sempre complexes relacions entre vida i art. Sense oblidar l'amor en absència que acompanya la vida de Maurice: la seva història sentimental amb Hélène, que recorre tota l'obra.

Tanmateix, l'autora afegeix com un epíleg una nota final plena de misteri i d'intuïció artística, encapçalada pel vers «Et je sais qu'aucun vers...» («I jo sé que cap vers és capaç de descriure l'infinit que habita en mi»). Anna Pascual no tan sols posseeix un notable coneixement de l'art de narrar, sinó que mostra una actitud serena i profunda davant del que significa construir una obra literària. Sens dubte, virtuts que avalen el seu debut com una bona notícia per a les lletres catalanes.

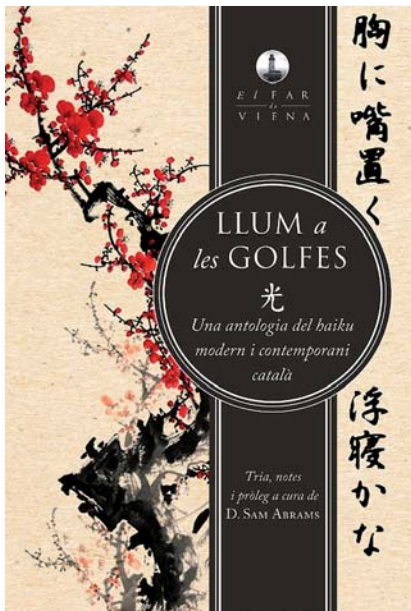
Julian Barnes **L'única història**

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau
Angle, Barcelona, 2019.

Julian Barnes és un dels meus escriptors preferits. Ja va captar el meu interès com a lector i crític quan, en el seu moment, vaig conèixer i comentar *El lloro de Flaubert* i, posteriorment, *Història del món en deu capítols i mig*. Amb els anys, però, és com si l'extraordinari sentit de la paròdia i l'humor de l'escriptor anglès hagués trobat el contrapès de la construcció d'una visió literària de l'ànima humana en profunditat. El resultat és magnífic: som davant d'un dels millors escriptors a l'hora de plan-

tejar el que, en termes clàssics, s'ha conegut com a novel·la psicològica. Una obra fonamentada en dos grans pilars molt ben treballats per Barnes. D'una banda, la relació entre el pas del temps i la memòria. En efecte, la trama argumental situa la història d'amor entre un jove de dinou anys, Paul, i una dona de quaranta-vuit, la senyora Macleod. Han passat els anys i en Paul evoca aquella relació que trencava motlles socials. Allò interessant és el punt de vista des del qual s'organitza l'experiència narrativa: «Heu de comprendre, espero, que us ho explico tot tal com ho recordo. Mai no he escrit cap diari, i la majoria dels protagonistes de la meua història (de la meua història!, de la meua vida!) o són morts o són ben lluny. [...] La memòria tria i tamisa segons els interessos de qui recorda.»

El segon pilar relaciona l'obra amb l'origen mateix de la novel·la moderna durant el segle XVIII mitjançant l'anomenada novel·la sentimental. No tan sols l'argument que acabem d'enunciar resulta revelador, sinó també la citació amb què s'enceta el llibre. Es tracta de la definició de novel·la que va fer el 1775 Samuel Johnson al seu *A dictionary of the English Language*: «Novel·la: Relat breu, generalment d'amor.» Aquesta presència de la paraula *amor* esdevé il·lustrativa d'aquest moment en què el gènere cridat a comandar l'època contemporània començava a xuclar el discurs amorós com un camí cap al coneixement de l'interior de les persones i del comportament de la societat humana. Barnes ho sap i torna a les fonts de la novel·la plantejant el tema radicalment com un tot o res que recorda la fórmula shakespeariana de *To be or not to be*: «Què preferiríeu: estimar molt i patir molt, o estimar poc i patir poc? Vejam, em penso que, al capdavall, és l'únic dilema vàlid.» La resposta es troba en la lectura d'aquesta magnífica obra de Julian Barnes.

D. Sam Abrams

Llum a les golfes. Una antologia del haiku modern i contemporani català
Viena, Barcelona, 2018.

Sam Abrams proposa a *Llum a les golfes*, una antologia de poesia del haiku modern en llengua catalana, cosa que implica resseguir des del 1906 fins al 2018 algunes de les mostres escrites en català d'aquest gènere. Dins el marc de l'acostament entre Orient i Occident a partir

de la Il·lustració i, sobretot, del Japó amb la Restauració Meiji el 1868, tenim en la cultura occidental un vertader interès per la literatura i les tècniques artístiques orientals. I entre les tradicions que s'incorporaran hi ha l'escriptura del haiku. Es tracta d'una composició breu de la poesia tradicional japonesa caracteritzada pel seu caràcter sintètic, ja que la componen tres versos de cinc, set i cinc síl·labes.

El títol de l'antologia es deu a un únic haiku de Tomàs Garcés intitulat així, i escrit després d'una relectura de les versions al castellà de *Sendas de Oku* (1970), d'Octavio Paz i Eikichi Hayashiya. Sam Abrams analitza el que ha significat el haiku per a la literatura catalana contemporània i no s'està d'afirmar: «Quan contemplem la poesia de la segona meitat del segle XX en conjunt i des d'una certa distància, observarem que alguns dels llibres més rellevants han estat reculls de haikus.» I cita, entre d'altres, *Haikus d'Arinsal* (1981) d'Agustí Bartra o *En abstracte* (2016) de Josep-Ramon Bach. També cal subratllar les traduccions de Jordi Coca *Versions de Matsuo Basho* (1992) o de Miquel Desclot

Per tot coixí les herbes (1995). Sigui com sigui, alguns dels trets característics de l'escriptura del haiku en català han estat la riquesa temàtica i la recerca formal, cosa que converteix la tradició del haiku en una de les aportacions més notables a la lírica catalana contemporània.

En la proposta de l'antologia, resulta interessant constatar l'escriptura del haiku en poetes com Josep Maria Junoy («En l'asfalt gris / un petit cor escarlata / rebotant») o Pere Quart («Tens el cap petit / perquè la distància / te l'ha empetitit»). Les nostres autores també l'han practicat, com en el cas de Rosa Leveroni («Les fulles mena el vent; / en la tarda morent / soc lluny de tu») o Joana Raspall, passant per Montserrat Abelló o Dolors Miquel, autora del poemari *Haikús del camioner*.

Amb aquesta antologia, Abrams confirma la tasca que està duent a terme d'oferir lectures de la literatura catalana a partir de centres d'interès temàtic o formal. Recordem *Tenebra blanca*, dedicada al poema en prosa en català; *T'estimo*, sobre el desig i l'amor, i la visita a les odes escrites a la ciutat de Barcelona.

TEXTOS I ESTUDIS DE CULTURA CATALANA

La vida marítima a la Mediterrània medieval Fonts històriques i literàries

Lola Badia, Lluís Cifuentes, Roser Salicrú (eds.)

Aquest llibre conté els resultats d'una reflexió acadèmica interdisciplinària sobre el mar Mediterrani i les lletres, que va tenir lloc al Museu Marítim de Barcelona els dies 16 i 17 de juny de 2016, sota el títol «La mar, la navegació i la vida marítima a la Mediterrània medieval: testimonis cronístics, narratius i poètics».

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · Ausiàs Marc, 92-98 int. · 93 245 03 03 · comanda@pamsa.cat · www.pamsa.cat